

ԼՈՒՍԱՔԵՐ

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԵՒ ԵԱՅԱԹ ՕՐԵՐԸ

ՀԱՍՏԷ
ՎԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆ ԼՈՒՍԱՔԵՐ ԼՐԱԳՐԻ
ԳԱՀԻՐԷ
Administration du journal arménien
LOUSSAPER
Boîte Postale 868 Le Caire (Egypte)

ԲԱԺՆԵԳԻՆ	
Տարեկան վեցամսեայ	
Եղիպտոս	60 Ողջ դր. 30
Եւրոպա	12 Ֆրանք 6
Ամերիկա	2.50 Տոլար 1.25
Ռուսիա	5 Րուբլի 2.50

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Նամակ և դրամ զրկել վարչութեան հասցէին:
Չհաղորդելու ևս չեն գոյաճախի:
Ծանուցումներու համար մասնաւոր պայմաններ:
Խմբագրատունը կը գտնուի Մանսուր Փաշա խալիէ, բրտմուշի
գծին վրայ, Գաթիէ և պար տը Ֆրանսի բաւալին մէջ:

“ԽՆՅԱՆ”ՅՈՒ ՄԻՍ

Խոյնացու միտը՝ Հայաստանի
Հայուն միան է:

— Խօսքը, Դաշնակցական կու-
սակցութեանն է:

Նոյեմբեր 12/23ին Պոլիս տեղի ու-
նեցած դանդաղ գաղափարութեամբ,
Դաշնակցական կուսակցութիւնը կը
հաշակուի իր յաւիտ 8/21ին ահաբա-
լած զայն վաղ օրը մար-
մինը:

Թրքական ամբաստանադիրը
հշտարտութիւն գաւառներու ոչ որ արա-
մադիր է մենէ: Բայց, Մեհմեթ փա-
շային տեղեկագիրը մեզի համար
գրուած չէ: Իսլամական աշխարհը
գրգռուած ու Եւրոպայի կաշկանդի-
առաջագրութեամբ է, որ Մահմե-
տականութեան մայրաքաղաքին մէջ,
անախարհաց գաղափարութիւն մը
հրապարակու տեղի կ'ունենայ: Դաշ-
նակցական կուսակցութիւնը պար-
տական է, իրեն վերագրուած ու
հայտնական մահաբեր գործ մը կա՛մ
հերքել, կա՛մ պատասխանատուութիւն
թիւնը ստանձնել:

Պատասխանատուութիւն: Որո՞ւ:

Անխուսափելի կորուստի դա-
տապարտուած է ժողովուրդը մը որ
խոնարհարար կը սարկանայ միահե-
ծան և անպատասխանատու իշխանու-
թեան մը առջեւ: Ըլլա՛յ կրօնական
իշխանութիւն, ըլլա՛յ քաղաքական.
բռնապետ՝ անհատ թէ՛ մարմին:
Հայ ժողովուրդը ահա տարիններէ
ի վեր է որ «ներքին» բռնապետու-
թեան մը սարկացած է, առանց ըմ-
բոստացում, առանց ինքնապաշա-
պանութիւն մտաբերելու: Տրտունչն
ու շատախոսութիւնը բաւական կը
համարի, երբ այդ բռնապետները իր
միտը՝ Ֆրանսացիներուն chair à ca-
non, — թնդանդի համար միտ կոչա-
ծը կը համարին: մենք ալ «խըշմա-
ցու միտ» կ'ըսենք:

Մինչեւ 1893 թուականը, յեղա-
փոխականը իր կաշին կը վառնգէր
միայն. օսմանեան կառավարութիւնը

քովիբաժինները կը փնտռէր, իր գործը
անոնց հետ էր: Անշուշտ, յեղափոխա-
կան շեղումներէն ալ շատեր նեղուե-
ցան, բայց բանաւոր, արտուր, կախա-
զանը ընդհանուր կերպով անհատ-
ներու համար էր միայն. ժողովուրդը
ճարդող չկար: Յեղափոխականն ալ
իր շարժումներուն մէջ ազատ էր: Իր
անձը կը վառնգէր. ինձի՛ ինչ, քեզի՛
ինչ: Մարդը ազատ չէր անձնա-
պան ըլլալ կամ ազդել: Բայց երբ
1893ին, թիւրք կառավարութիւնը
հոգեբանական շարաշրժամբ գիտա-
լով, ամբողջ Հայ ժողովուրդը իր
յեղափոխականներուն համար պա-
տասխանատու բռնեց, ու Եւրոպայի
ալ սուլթանին իրաւունք տուաւ,
«ձեռքդ դարբ» քաջալերութեամբ,
ան առանձին մաս մը յեղափոխական-
ները ըմբռնեցին, թէ իրենց վրայ
նոր և տարբեր պարտականութիւն-
ներ կը ծանրանային: Իրաւունք չու-
նէին արիւնները կտորտել, ճարդել
առանց անոնց ինքնահաճ հա-
ւանութեան: Զէյթին կ'ապրտու-
րի. ո՞վ ինչ կ'ընայ ըսել: Մարդիկը
կը միտքանին, խորհարդ կ'ընեն և
իրենց ազատ կամքով օտքի կ'ելլեն.
կը ճարդեն կը ճարդուին, ազատ են:
Եթէ բոլոր յեղափոխականները,
1893 հոկտեմբերէն յետոյ, պարտա-
կանութեան այս պարտականութիւնը
ունեցած ըլլային, Յեղափոխութիւնը
այսօր թէ Պոլիս և թէ երկիրը ա-
հա զօրութիւն մը պիտի ներկայա-
ցնէր, հակառակ մինչեւ 1895 մեր
կրած աղէտներուն:

Բայց արիւններ տարբեր մտա-
ծեցին. Հայ Ազգը անպատճառ պի-
տի փրկելին, ուղեր ալ պիտի փրկէին,
չուզէր ալ պիտի փրկէին. նոյն իսկ,
սպառնալու կտորտուելու, ճարդուե-
լու, լմնալու հաւանականութեամբ:
Մարդ կու թիւնը շատ աղէտներ պար-
տական է անոնց որ իրեն բարկար-
ները ըլլալ ուղած են բռնի: Հաւա-
տաբնութիւնը «Հերետիկաները»
կ'երէր, փառն զի Պաշտօնատուր իւր-
քայլութիւնը երթալու յօժարակամ
չէին երեսնար: Մահմեդականները՝
Քրիստոնեաները, Քրիստոնեաները՝
Մահմեդականները կը ճարդեն: Դա-
սըն զի առանք՝ անոնց, անոնք՝ ա-
նոնց հոգիները հանգիստեալ կեան:

Քին մէջ փրկել կուզեն, ըստ իրենց
բարեկրօնութեանը:

Դաշնակցական կուսակցութեան
պատկանողները պէտք է ուղիւնին
չորս բռնան: Կուսակցական փառա-
մարտիւնը թմոյ աշխարհին հետեւ-
րէ: Իրենց լիբրթեան էին: Բո՞ւ Ար-
մենիան և Գրօշակը որ Եւրոպայի ա-
զատակեցին, թէ ահա ճարդ մը կը
պատրաստուի Հայոց դէմ: Գրօշակն
հեռագիրները Եւրոպական մամուլն
ալ հրատարակեց, բայց անտարբե-
րութեամբ մը, որ կը նշանակէր, թէ
«մեզի՛ ինչ»:

Արդարեւ, Եւրոպա հորցում
մը կ'ուզէ:

— Հիմա ինչո՞ւ նոր կտորտա-
նելու փախ:

— Վառն զի սուլթանին դէմ բա-
պանութեան փորձ մը եղաւ:

— Եթէ այդ փորձը եղած չըլ-
լա՞ր:

— Մեծ կտորտածի վախն ալ
պիտի չունենայինք:

— Ի՞նչ ըրաւ այդ փորձը:

Պատասխանը՝ Մեհմեթ փաշան
կուսայ. ու Դաշնակցական կուսակ-
ցութիւնը պիտի լա՞ւ:

Եւ սակայն, Բաղէշ ու Էրզրում
խոսող մը կայ: Թրքական սուրբ Հա-
յոց զուլմներուն հետ խօսիլ սկսաւ:
Ա. Ա.

ՀԱՐԿԱԶԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒԻՊՏՈՒ ՅԱՄԵՐԻԿԱ

Պոսթոնի Արաքսը, նոյեմբեր 6 թուա-
կի թղթակցութեամբ մը Նիւ-Եորքէն հե-
տեաւ տեղեկութիւնները կը տաքանայ:

«Չնայելով Հնչակի Պետոյ թղթակ-
ցին այն մեծ ջանքը, որ կ'ընէ՝ Անճեանի
սպանութիւնը փաշայի մը վերադրելով,
բայց տեղու վերակազմակերպ ընդհա-
կառակը յայտնի համարձակ կը յայտարա-
րեն իրենց գործը ըլլալ և թէ կը բացա-
րեն, որ այդ եղանակ նպատակն էր տեղ-
ւոյ հարստաներն ահաբեկել. սոյնը կը
հաստատուի յետոյ, Պոլսոյ վերակազմա-
նութուն ահաբեկչներէն տեղույ հարստա-
նութուն եկած նամակներովը. այս նամակ-
ները կը պահանջեն 10,000 տկան առար-

տալ վերակազմակերպներէն իրենց եկող ներ-
կայացուցին. և ահա մէկ երկու օրէն ար-
ժանապատիւ ներկայացուցիչ մը կը սկսի
չըլի հարուստներուն քով, միայն ըսելով.

— «Անճեան սպանուեցաւ, կարգը քեզի
է եկած». երկրորդի մը՝ «ափսոս, կնոջ
ու զաւակներու տէր ես», ետքն. և ի վրա
ամենայնի, Հոկտ. 21, երեկոյեան ժամ
Սէն Վերջ վերակազմակերպներէն ներկայացու-
ցիչ մը կերթայ տեղույ Union Sq. Hotel,
որ օթեանամ էր Ամերիկայի Հայոց ա-
ռաջնորդ Գեր. Յովսէփ Արքեպիսկոպոսը.
և որքազանի սենեակը (Թիւ 92) կը զրկէ
իւր ձեռագիր քարտը. Սրբազանն այդ օր
կանուխ անկողին մտած էր, վեր կ'ելլէ և
քարտը տեսնելով, և ուզելով այս ժամա-
նակ եկող հային ալ օգտակար ըլլալ, կը
հազարի և կը հրահանգէ ներս առաջնորդին
հիւրը, և սովորական բարեկէն յետոյ, հե-
տեաւ խօսակցութիւնը տեղի կ'ունենայ
երկուքին միջեւ:

— Սրբազան, մենք լսե՞ր ենք որ
դուն ես եղեր այս տեղի հարուստներուն
ըտողը, որ մեզի գրամ չի տան:

— Ոյո, հարուստին և աղքատին
միանգամայն:

— Սրբեմ մեզի հակառակորդ էր:

— Նո՞ր գիտէք. ես հակառակորդ ե-
ղեր եմ և պիտի ճեմմ, ցորչափ դուր
ձեր ընթացքը չէր փոխած:

— Սրբեմ գուր մեզի արդէն կ'ըսաւ:

— Եթէ կուզէք որ չ'ըսաւ, փոխե-
ցէք ձեր ընթացքը և շինի՛ ընթացք մը
բռնեցէք:

— Ես մեր կուսակցութեան կողմէն
կուգամ ձեզ ըսելու, որ մենք վճարած ենք
մեզ արդեւ եղողները մէջտեղէն մաքրել:

— Ձեր գիտցածը կրնաք ըսել:

— Ոյո, մենք վճարած ենք որ եթէ երե-
թորիք ամիսն ալ նստինք (*), մեր արդեւ-
ները պիտի վերցնենք:

— Ես մահէ վախցող չեմ, ես այն
օրէն որ Ս. Խորանի առջեւ ծնկան վրայ
եկայ՝ վերար տանելու, ինքզինքս աշխարհի
համար մեռած համարեցի:

— Եթէ դուր հակառակ էք ու ար-
դեւ պիտի ըսաւք, մենք վճարած ենք, որ եթէ
բռնաբերն ու կախաբաններն ալ լեցնենք,
մեր արդեւները մէջտեղէն պիտի վերցնենք:

(*) Ամերիկայի մէջ, մահապաշտները
եւրոպացուցեց ամիսն մը վրայ նստեցնե-
լով՝ այնպէ՛ս կը մահացնեն:

—Մէկ ըսի, երկու ըսի, ահա երեք
կ'ըսեմ, հակառակ եմ ցորչալի ներկայ
ընթացքնիդ շարունակէք. ըրէք, ինչ որ
կուզէք, ես մահէ վախցող չեմ:

—Ուրեմն մնաք բարով:
—Երթա՛ք բարով:
Տեսական տրաման վերջացած է:
Ժողովուրդն է այժմ, որ լուրը լսած՝
կը խորհի, կը խոհայ և կը տրամաբանէ ու
կը սպասէ դործնականին:»

Թ Ի Ի Ր Ք Ի Ա

Թրքական նաւատորմին սպաները և
նաւազները տարօրինակ կերպով յուզեալ
կ'երևան: Անոնցմէ հինգ վեց հարիւր
հոգի, նոյնմբեր 13126 կիրակի օրը,
Երևանը առջեւ ցոյց մը ըրած են: Ուս-
թանը ցուցարարները հանդարտեցնելու
համար, անոնց ստակ բաժնած է. բայց
ցուցարարները շարունակեալ են Պալատին
առջեւ սպանալիքներ գոռալ: Վերջը վեր-
ջը իրենց տեղումները դադար են, խօստա-
նալով շուտ վերադարձ մը:

ՄԱԿԵԴՈՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Կ. Պոլսէն թայգին նոյնմբեր 30ին
կը հաղորդուի, թէ զեսպանական շրջանակ-
ները համոզուած են, որ Պալատին յետոյ
սուլթանը տեղի պիտի տայ, վստահ չի այդ
օրերը Մահմետական զգացումները աւելի
խորունկ ազդեցութիւն մը ունին: Այս ա-
տեններս, սուլթանը երբեք տեղի պիտի
չտայ Պետութեանց բռնաբարիչ ոճէ տնո-
ւէնութեան առջեւ:

—Եւրոպան, յայտարարած են, պէտք
է որ Մակեդոնիայէն նախ Թրքական դո-
րախումբերը դուրս հանէ, այնուհետեւ յա-
փըշտակէ կայսրութեան այդ մասին վրայ
մեր վեհապետական իրաւունքը:

ՍՈՒԼԹԱՆԱՍՊԱՆ ՓՈՐՁԸ

—X—

Սուլթանասպան փորձին դատաւարու-
թիւնը, ինչպէս նախորդ թուով ծանուցինք,
«Բիւզանդիոն» տառնեքեղէն սինակ-
ները կը բռնէ և շարունակելի է:

Ամբաստանազիրը, նախ կը յայտա-
բարէ, թէ Յուլիոս 8121ի պայթումէն 26
հոգի սպաննուեալ և 58 հոգի վիրաւորուեալ
են: Այս պայթումը պատրաստողները,
մասնաճիւղն էին Թիֆլիզի և Պուլկարիոյ
Հայ յեղափոխական միացեալ մարմին
(անշուշտ Հայ յեղափոխական Դաշնակ-
ցութիւն ըսել կ'ուզէ, և անոր որոշման
համաձայն «վատ նպատակ ունէին, Տէր
մի արասցէ, օսմանեան փառապանծ մայ-
րաքաղաքին և Թիւրքիոյ մէկ քանի կա-
րեւոր կէտերուն մէջ, ընդհանուր յեղա-
փոխութեան մը ծնունդ մը տալ, և օս-
մանեան զօրաց—որոնց հաւատարմութիւնը
անձնութիւնը հանդէպ վեհափառ
կայսեր ծանօթ են—և կայսերական դա-
նապան հաւատարմութիւնը հպատակներուն,
նոյն միջոցին ենթարկուած յուզման ազ-
դեցութեամբը ընդարձակել զայն, և այս
վատ յարձակումը օտարահպատակներուն
վերադարձ տալով՝ անոնց վրայ ընդհանուր
յարձակում յառաջ բերել, և իրենց վատ
դիտումը իրագործել: Լապէս խոստարա-
րական ոգով տոգորուած այս վատերը,
եղեռնական նպատակը յաջողցնելու հա-
մար, զեսպանաւորներ, պանդաներ, հիւ-
անդանոցներ, հիւրանոցներ և այլն, սե-

ղանաւորական ու մասնաւոր շէնքեր քան-
դելու և օդը հանելու անիծապարտ սնի-
րին ձեռնարկել յանդգնած են: Այս կեր-
պով, օսմանեան պետութեան և բարեկամ
պետութիւններու միջեւ սիրալիր յարաբե-
րութիւնները խանդարել կ'ուզէին:»

Մանրամասնօրէն կը նկարագրուի
թէ ջախջախուած կառքի մէկ կտորէն ինչ-
պէս կարելի եղած է ամբողջ դատարու-
թեան հետքերը գտնել:

Չեռնարկին նախապատրաստութեանց
մասին ալ կը հաղորդուին հետեւեալ տե-
ղեկութիւնները որ նմանապէս բառ առ
բառ կ'արտասուենք:

«Այս անիծալ որոշումները (որոնք
պայթեցնելու) տուած էին անցեալ տարի,
«Սօֆիա գանուղ Հայ խոստարարա-
կան միացեալ ընկերութիւններ և Պուլկար
խոստարարական ընկերութիւններ համա-
խորհուրդ իրենց զամբարած մէկ ընդհ-
ժողովին մէջ, որուն նիւիայ էր այն ատեն,
իւր խոստարարական և անիշխանական դա-
դափարներով հանրածանօթ Ֆրանսացի
լրագրող Բիէն Բիլիստ, որ Հայ խոստա-
րարական զազափարները ջատագովող
թերթ մը կը հրատարակէ Բրո Սոմեթիս
անունով. Բիլիստ իւր այս թերթին մէջ
համառօտ կերպով խօսեցաւ յիշեալ ժող-
ովին զազանի որոշումներուն վրայ, և բռա-
լով Հայ խոստարարները ի գործ պիտի
դնեն այնպիսի վճռական բան մը որով
ցարդ զգուշացած էին: Տրուած խոստա-
րարական որոշումներուն վրայ Պոլսոյ մէջ
սկսուած էր այլ եւ այլ անիծապարտ պատ-
րաստութիւններու: Եւ նախ, ժրնէլ փո-
խադրուեցաւ Բուսիայէն վտարեալ Դորաշակ
խոստարարական ընկերութեան կեդ-
րոնական վարչութիւնը: Դորաշակ յեղափո-
խական թերթին հիմնադիր խորհրդաֆոր
Միքայէլեան, որ անցեալ տարի Հոկտեմ-
բերին Պոլիս եկած էր Սամուէլ Ֆային
կեղծ անունով և բանտարկեալ Պեթ Ժորի-
սին Բերայի մէջ բնակած արարողման
իջեւանած էր, իբր իր ազդէկը ցոյց տա-
լով Բուսիա Ֆայինը խորհրդաֆոր Մի-
քայէլեան և Հայ խոստարար Սոմալուս
զիւզի վաւերացուց Գլխաւորեան, իրա-
Բիրս, ուրիշ անուամբ Սաֆօ, ի միասին
խոստարարական մասնաճիւղ մը հիմնեցին
Պոլսոյ մէջ. վերոյիշեալ անձանց հետ,
որպէս զի բուն խոստարարական ընկերու-
թեան որոշումներն ու կարգադրութիւններն
ի գործ դնեն: Խորհրդաֆոր Միքայէլեան,
ազդէկը Բուսիա Ֆային, Լիբա Բիրս,
Տիկին Սօֆի Բիրս, երկիցս Սկամուրզի
արարողութիւնը զիտեցին օտար հիւրերու
յատկացեալ դարտաստիւն վրայէն, և տառ-
նեկով անգամ ալ նոյն հանդէսը զիտե-
ցին ուրիշ հրաւիրեալներու հետ՝ իրենց
խոստարարական մտադրութիւններուն ի
պարտաստութիւն. ասոնք հաշուեցին որ
կայսերական կառքը մէկ վայրկեան քա-
ռասունեկելու երկվայրկեանէն կը կտրէ
միջկէմին ներսի գոնէն մինչեւ բակին
դուռը գտնուած հետաւորութիւնը: Փանիցս
ըրին իրենց այս հաշիւը, և որոշեցին ու
մտադրեցին որ «զօսիային մեքենայ»
բառած պայթուցիկ ահուկի նիւթը պարու-
նակող գործիք մը պատրաստեն, զայն
կառքի մը մէջ դնեն, և յետոյ նոյն վայրը
տանելով, կայսերական վերադարձի միջո-
ցին գործածեն: Խորհրդաֆոր Միքայէլեան
այն զազափարը կ'աշտպանէր որ զար-
ատափին վրայէն ձեռքով պոմպա արձա-

կուի, և իր օդը ցողոտէին վրայ վոր-
ձեր կատարէ: Համար Սօֆիա գանուղ-
միւս կողմէ, Սօֆիա գանուղի վրայ Պոլսէն
փախաւ Ֆրանսիա: զի իր վաւերացուց
Գլխաւորեան, որպէս զի իբր պատուիրակ
Պոլսոյ մէջ կ'ազդարարուած խոստարա-
րական մասնաճիւղն անիշխան ըլլալ այն
պահուն ձեռնարկէ մէջ զամբարուելիք Հայ
միացեալ խոստարարական ընկերական համա-
ժողովին: Վաւերացուց Գլխաւորեան ճամ-
բան հանդիպեցաւ Սօֆիա և հոն խորի-
զաֆոր Միքայէլեանի հրաւերով, անոր հետ
գնաց Գլխաւոր, այլ անուամբ Պալի Էֆ,
զիւզը: «Սոմալուս յով փորձ կատարելու
համար:»

Բերտաֆոր Միքայէլեանի մահուան
պարագանքները այսպէս կը պատմեն:

«Պալի Էֆէնտի զիւզին մէջ պոմպայով
փորձ կատարուած միջոցին յանկարծական
պայթում մը տեղի ունենալով, շարաշար
մեռած էին Բերտաֆոր Միքայէլեան ան-
ուանեալ Հայ մը, և ուրիշ մը որուն
ինքնութիւնը չէր կրցած հասկցուիլ, բայց
վրայէն գտնուած էր Պեթիացի Էտուառ
Ժորիս անուան գրուած անցագիր մը, և
այնպէս կը կարծուէր թէ այս անձը ճար-
տարագէտ մըն է պայթուցիկ նիւթեր շի-
նող գործարանի մը: Պալի Էֆէնտի ժամանակ
սպանեալ այս երկու մարդոց քով կ'զբա-
նուէին Սօֆի Սոմալուս և Նատեմատ Թալ-
եան անուն երկու կիներ, և Պուլկար իւր
ռոմարարական ընկերութեան պատկանող
հետեւեալ աւազակները — Եօրիանով Բա-
նասօ, Բայլէլ, Պորիս Բալի Բիլէն Մա-
տուլ: Ասանցմէ զատ կ'գտնուէին նաև
Պուլկար խոստարարական քոմիտէին պատ-
կանող երկու աւազակներ: Փոմպուէրութեան
այս հետգրին մէջ ըսուած էր թէ յիշեալ
խորհրդին վրայ բացառութիւններ պարու-
նակող թուղթեր կան Բ. Դրան քով: Այս
հետգրին վրայ, Բ. Դրանէն ուզուեցան
ինկոյր առարկայ թուղթերը, և քննուեցան:
Այս քննութենէն երեւան ելաւ որ ոճրա-
գործական պայթումին մէջ մնած մար-
դիկն են Հայկական Դորաշակ ընկերու-
թեան աւազակապետներէն Բերտաֆոր Մի-
քայէլեան որ Պոլսէն Սօֆիա գացած էր,
ու անոր անիծեալ ընկերը՝ որ Էտուառ
Ժորիս անցագիրը կը կրէր, նոյնպէս կը
պատկանէր Դորաշակ ընկերութեան և Հայ
էր: Այս սպանեալներուն յուղարկութիւնը
թիւնը կատարուեցաւ տեղւոյն վրայ, ի
ներկայութեան ժրնէլ գտնուող Դորաշակ
ընկերութեան կեդր. վարչութեան անգամ
Հայ խոստարարներու և Պուլկար խոստա-
րարական ընկերութիւններու: Քոմիտէի
ները փախցուցներն այս երկու մեռեալ-
ներուն բնակարաններուն մէջ գտնուած
եօթն սնունդ ալ եւ այլ թուղթեր և կա-
րեւոր նիւթեր:»

Ամբաստանեալներու փառատարներն
են խնդիր Սիմօն, Թիւրքիւր Սիմօն, Էօր-
տանաքի, Գրիգոր Քալայճեան, Եանգօ
Քալայ Էֆէնտիները, և Հիւսնի ու Սա-
ալթան պէյերը:

Էտուառ Ժորիս, Թիւրքիւր չզիւսնա-
լուն, անոր թարգման ատեր են վատիւ
Էֆէնտի: օսմանեան պաշտօնատար մը:

Նախազգուշ ամբաստանեալներուն ինք-
նութիւնը հաստատուել և փառատարներուն
հարկ եղած զեկոյցն բնեղ վերջը, կար-
գացուեալ է այն որոշումագիր, որով փա-
խուսականներուն պայմանաժամ կը տըր-

ուէր դատարան ներկայանալու, և որովհե-
տեւ ասոնք անհրաժեշտ հարկ մը չեն տե-
սած Էրտալայէն զալ և մահուան դատա-
պարտուիլ, հետեւաբար, դատարանը այս
մարդիկը իրացեալութեան դատեց:

Դատաւարութեան արձանագրութիւնը
կիսատ մնացած ըլլալով, ամբողջացմանը
պիտի սպասենք, Ժորիսի խոստովանու-
թիւնը՝ այս էջերուն մէջ ամփոփելու հա-
մար:

Ս Ջ Վ Ա Յ Ի Լ

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԴԻՄՈՒՄ

Վեհ Հայրապետը մասնաւոր
նամակներով արտասահմանի պիւլիպլ
ընչաւէտ անձնաւորութեանց զիմեր
է ու անոնց ամենգալու թիւնը խնդ-
րած է Սուրբ Աթոռին տարապոյ-
ման նկատ թեանը համար:

Յետապիւր Էնք, որ մեր ունեւոր
դատաւարը իւր օրհապան պարտա-
նաւ թիւնը ճանչնալու փոյթեալն
պիտի գտնուի:

ԴԱՆԻԷԼԻ ԼՈՒՐԵՐ

ՆՈՐ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

Կոչուածոց Հոգաբարձութեան
հրամարեալ անդամներուն տեղ ընտ-
րուած են.

Տեսաք՝
Միքայէլ Նաթանեան
Յարութիւն Սիմօնեան
Տարթ. Ս. Ժամկոչեան
—o—

ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒՆԸ

Գահիրէի Ընթերցատան շինու-
թիւնը տարած ըլլալով բացումը
մօտեւ տեղի պիտի ունենայ, պոյ-
մանաւ որ նախ երևուական բացը քէչ
մը գոցուի:

Ընթերցատան վարչութիւնը որ
1350 սովի ծախսած է, օրուեր է
հանգստեալութեան մը ձեռն ուղիւ,
Տիկիններէ և Պարոններէ կազմուած
Յանձնաժողովով մը:

—o—

Յ Ա Ն Ջ Ն Ո Ւ Մ

Կովկասի կարօտեալներուն համար
Լուսարերի բացած հանգանակութեան ար-
դիւնքը, քառասուն մեղք, ոսկի, Լոստոնի
վրայ Բրէտի Իօնէ զրաժառանգ մէկ չէքո-
վը զրկուեցաւ Թիֆլիս, Նպաստից Յանձ-
նաժողովի Գանձապահ Պ. Աղեքանդր Մե-
լիք—Աղարեանին:

ԱՅԼԵՆԱՅԼԵ

Տ. Օրմանեան Պատրիարքը, պայրա-
մի առթիւ պալատ երթալով, ըստ հա-
ւանդ սովորութեան, սուլթանին մատուցե-
ր է իւր և հօտին բարեմաղթական ու հաւա-
տարմական զգացումներուն հաւատքը:

—Պոլսոյ խաղաղի եկեղեցիին մէջ
քանի մը մեծամըք գորգեր կը գտնուէին,
ամիրայական օրիգն մնացած: Վերջերս
թաղ. խորհուրդը նշմարեւ է որ այդ գոր-
գերը չկան, վստահ լինելուս եղիւ են:

—Պալատի Պատրիարքական փո-
խանորդ Տ. Է. Վալպապետ Պալեան, Վ-
ալկերտ գացեր է, տեղին եկեղեցական ու
կրթական գործերուն վրայ քննութիւն մը
կատարելու համար:

ՍԻՆԿԵՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Կեդրոնատեղի Պրիսթոլ հօթելի գիմաց. մասնաճիւղ Նոր Պաշարի գիմաց.

Գ Ա Հ Ի Ր Է

ՄՈՒՍԲԻ

Բարելի 1901ի Յուլիան հանդէսին մէջ ԱՌԱՋԻՆ ՄՐԱՆԱԿ-Աշխարհի ամենէն ՄԵԾ փորձառութիւնը փափագողաց ձրի կը զրկուի մեր Յուլիանը ամեն շնորհ

Խուրճանչիւր ՍԻՆԿԵՐ մեքենա վրայայի փըն-
տեկ ապ փաճառանիշը (marque)
ՔՍԱՆ ՄԻԼԻՈՆ մեքենաներ սպաւած
Միջինագործի ձրի դասեր և մեքենաներու
ձրի նորոգութիւն գնողներու տան մէջ- Վճար-
ման գիւրութիւններ- Սինկեր կարի մեքենան և
ըը աշխարհի լաւագոյններն են. (29)

S. S T E I N

ՍԵՐ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Ս. ՇԹԵՅՆ

ՀԵՐԱՅԹԻՉ Ն. Բ. ԽՏԻՎԻՆ

ԱՅՈՒԱԿ ԵՒ ԽԱՏՐԱ, ԷՉՊԵՐԻԷ

Կիններու, Այրերու և Տղաքներու

ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ

Գիները Զափաւոր են.

ՎԵՐԱԶԻՆ ՆՈՐԱՋԵՆԻՈՒԹԻՒՆ

Երեք որական վերամբարձ (ասանսէօր)
տպրանքները բնակարան կը զրկուին.

ՍԱԿԱՐԱՆ

Երեք իրիկուան ժամը 1 րէն փակուած

Էրեքըւրբէ Պանք	Ա. Ո.	9 516
Նէշընէ	"	25 716
"	" Նոր	24 1316
Գոսա տի Սթոնթո		208
Պանք տ'Աթէն		134
Տէլթա Լայթ	Ա. Ո.	11 112
Հիւուան		28
Լօ Թիրք	Յրնք.	134
Անքսանդրիա Նրի Բնկ.		14 112
Գահիրէ	" "	117
Տարիէ Սանիյէ		17 516
Գրէտի ֆոնսիէ աքսիօն	Յր.	782
"	" օպիկիսիօն հին "	314
"	" " Նոր	272
Ռամէ	Ա. Ո.	6 112
Ինիքըն Ինվեսդմենթ		
Էնա Էյնէնսի Լիմ. Ա. Ո.		1 116
Ինիքըն Էսթէյթ		1 318
Էնդըրթալ Էնա տիվէրմէնթ		11 112
Ինիք. Լէնա Էնա ձէնըրէ Դըրալ 0		27 32
Ինիք. Դըրալ Էնա Ինվեսդմէնթ		1 116
Պեհերա	Ե. Ո.	38 214
Տէլթա Լէնա		2 316
Ուորտան		5 314
Ինիքըն Մարքէթ		26
Նընկալիչ Հօթել		10 318
Գրաւուն Պրիուրի Անքըս. Յր.		203
"	" Գահիրէ	112
Բօթըն միլդ	Ա. Ո.	0.3
Սօլթ Էնա Սօտա		21
Չիմէնթ		61
Սրիքինկ		15 116
Անկո- Ամերիգըն Նալ		5 314
Մէնդալէ		4 112
" Տիֆըրտ	Ե. Ղ.	100
Թրամվէյ Անքըս. Բրիլ.		136
"	" Տիֆիսանա	310
ԲԱՄՊԱԿ		
Լիդըրու. Դեկտ. 4		
Օրուան վաճառումը,	Հակ.	7000
Որմէ Երկրպալանը	"	400
Յունվ. փետր.		6.28
Մայիս Յունիս		6.42
Պատրաստը		6.35
ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԲԱՄՊԱԿ		
Խալիվ. Պաւր-Աղէքսանդրիա, Դեկտ. 6		
Նոյնի 1905ի		
Յուն.		16 9132
Մարտ		16 13132

ՏԲԹ. ՕԿՍՏԻԱ

Որ իր ուսումը և փորձառութիւնը ստացած է Բարիլի առաջ-
նակարգ հիւանդանոցներուն մէջ և
որ երեք տարուան միջոցին Գահիրէի
մէջ բազմաթիւ յաճախողներ շա-
հած է՝ շատ կարճ ժամանակի մը
մէջ կը դարձանէ նոր սկսած կամ
հինցած հոսուսները, շիմալուր (կուլթ
միլիթեր), միզանցի կծկուսները,
փամփշտատապը (սիսթիթ) և ծննդա-
կան և միզային դորժարաններու
հիւանդութեանց հետեւանքները, կը
դարձանէ նաև սիֆիլիզը և մորթային
հիւանդութիւնները.

Հիւանդ կ'ընդունի ամեն օր ժա-
մը 9-12 կէս օրէ 3-6 կէս
օրէ վերջը, իր բնակարանը Մէհմէտ
Ալի փողոց, Ամերիկեան գրափաճա-
ռանոցին վրան.

“ԲՈՒՌԻԷ ԵՐՈՐԲԵՆ”

LE COURRIER EUROPÉEN

Hebdomadaire international

Rédaction et Administration;
280 boulevard Raspail, Paris.

Comité de direction: Bjørnstjerne
Bjørnson, Jacques Novicow, Nicolas
Salmeron, Gabriel Seailles, Charles
Seignobos, Giuseppe Sergi.

Redacteur en chef, Louis Dumur.

Secretaires

Arne Hammer et Charles Chanvin

Administrateur, R. Pierre

Իր վարչական մասնաժողովի ան-
դամներէն զատ աշխատակից ունի
Թօլսթոյ, Լամպրոզօ, Ֆոն Պար, Ֆը-
րեաներիք Բատի, Լըրուա-Պօլիէօ,
Պառոն Սույէմացու, Միլթերլինք, Բօլ
Ատան Էն. Էն. Էն.

Ամեն երկրի մասին կը հաղորդէ
տեղեկութիւններ Միջազգային քա-
ղաքական շարժումին հետեւի փափա-
քող ամեն անձի համար անհրաժեշտ
արաթաթերթ մըն է.

Բաժանորդագին

Յրաձեռն՝ տարեկան 42 ֆր.
Ուրիշ երկիրներ " 45 -
Վեց ամիս՝ 8 ֆր. Լորս ամիս՝ 4 ֆր.

ՄԻ ՃԱՅԷՔ !!!

Բայց միայն Կ. ՊՈԼՍՈՅ ճաշա-
անը, Շարա-Ապուլ-Ալիդ, Եգիպ-
տական թատրոնին գիմացը, ուր պի-
տի դանէք Արեւելեան ճաշակով եփ-
ւած համդ կերակուրներ, լաւ սպա-
ռարկութիւն մը, կատարեալ մաքրու-
թիւն, և շափաւոր գիներ.

Փորձեցէք և գոհ պիտի մնաք.
Ճաշարանի անօրէնութիւնը բը-
նակարաններու մէջ ճաշկերպի պատ-
րաստութիւններ կը ստանձնէ լաւա-
գոյն պայմաններով.

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐԻԿ

LA NEW-YORK

ԱՄԵՆԱՅԻՆ ԵՒ ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ

Միջնադարի Կենտրոնի Աղանդական Ընկ.Ը

Զուտ փոխադարձ, հիմնաւ 1845ին

— օգոստոս —

Կը գործէ 82 կառավարութեանց հսկողութեան ներքեւ.

1903 Յունվար 1ին երաշխաւորեալ գումար է Փրանք 1,827,000,000
ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐԻԿ 812,711 ազատագրեալ ունի որը կը կազմեն Ընկե-
րութիւնը որոնց կը պատկանի բոլոր շահերն 1903ին ազատագրելոց
վճարուած շահարձմաններու գումարը Փրանք 27,670,882.

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐԻԿ տիեզերական բոխը մինչև հիմա ուրիշ որ եւ
է Ընկերութենէ մը յանձնուած բոլորներէն աւելի անկաշխանդ
եւ շահաւոր պայմանագրութիւնն է, յանձնուած օրէն սկսեալ
անվիճելի է, ըլլայ զբաղման, ճամբորդութեան, մահուան տեսակ-
ներուն եւ պատճառին, անձնասպանութեան եւ մինչև իսկ պա-
տերազմի տեսն. Տիեզերական բաղ կ'երաշխաւորէ փոխառութիւն-
ներ երեք տարի ապահովագրին վճարելէ յետոյ առանց յետագայ
ապահովագրին հաշուի առնելու, այս փոխառութեանց գումարները
զատ զատ նշանակուած են բոլորին մէջ, 30 օր պայմանաժամ
իւրաքանչիւր վճարման համար առանց տոկոսի, վճարումները դադ-
րեցնելէն մինչև 5 տարի վերստին նշանակելու առանձնաշնորհում, յե-
տամնաց ապահովագրիները 5 առ 100 տոկոսով հանդերձ վճա-
րելով, մէկ տարեվճար ընելէ յետոյ իրաւանց կորուստ կայ. Ապահ-
վագրութեան երկարաձգումը, բոլորին մէջ նշանակուած ժամանակա-
միջոցի մը համար, այնպէս որ այդ ժամանակամիջոցին մէջ եթէ մահ
պատահի, ապահովագրեալ գումարը կը հատուցուի ամբողջութեամբ
առանց հաշուի առնելու անվճար մնացած ապահովագրիները.

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐԻԿ 4 առ 100 տոկոսաբեր պայման ալ ունի, որ աշխարհի
մէջ ցարգ գտնուած պայմաններէն ամենէն աւելի նպաստաւորն է.
Աւելի մանրամասնութեանց համար գիմել «Լուսաբեր» խմբագրատունը

ՏՕԲԹ. Խ. ՏԵՄԻՐՃԵԱՆ

ԱՍՏՄՆԱԲՈՅԺ

ՇԱՐԱ ԲԱՄԵԼ, ԹԻԻ 3, ՇԵՓԵՐՏՍ ԼՕԹԵԼԻ ԴԻՄԱՅԸ

Կը դարձանէ տկուայի և լինտերու ամեն տեսակ հիւանդութիւններ
եղբարական և ուրիշ միջոցներով, ըստ նորագոյն և կատարելագործեա-
ղրութեանց.

Կը պատրաստէ ոսկիէ ակաւներ և կամրջակներ (travaux aux ponts
et couronnes) որոնք առանց արհեստական քիմքի և առանց ամրացու-
ցիլ թելի (crochet) կ'ապահովեն արհեստական ակաւներու տոկունու-
թիւնը և տեսականութիւնը.

Նոյնպէս՝ կը պատրաստէ քաուչուէ լինտերով ակաւներ, և առանց
ցաւի կը քաշէ վնասուած ակաւները, լինտերու կամ ընդհանուր ջիղե-
րու վայրկեանական թմբութեամբ.

Յաճախողներ կ'ընդունի ամեն օր, առտուան ժամը 9էն—իրիկուան 6

ՊԱՏԱՆԻ

Chigwell, London.

Պատկերազարդ ամսաթիւերի.
Խուրճանչիւր թիւի մէջ 10-12
պատկերներ կը գտնուին, տղոց հա-
մար խիստ հետաքրքրական.

Գին երկուք ու կէս Շիլին.
Երկուքն ալ կ'ընան ստացուի «Լուսաբեր» խմբագրատունէն.

ՊԱՏԱՌԻԹԻՒՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԽՆԴՐՈՅ ԵՒ

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ

2 Հատոր, 676 էջերէ բաղկացեա

Դիմել՝ Prof. G. Thomaian

Chigwell, Essex.

Գին փոստի ծախքով երեք ու

կէս Շիլին.